

VAZIRLAR MAHKAMASI VA VAZIRLIKLAR O'RTASIDA BOSHQARUV, MUVOFIQLASHTIRISH VA NAZORAT MEXANIZMLARI

Barkasheva Odinaxon Qobiljon qizi

*Toshkent davlat yuridik universiteti, Davlat boshqaruvi huquqi mutaxassisligi
magistranti E-mail: odinaxonbarkasheva03@gmail.com*

Xashimxonov Axrorxon Mo'minovich

*Yuridik fanlar doktori (DSc), professor Toshkent davlat yuridik universiteti
Konstitutsiyaviy huquq kafedrası professori*

Annotatsiya: Mazkur tezisda O'zbekiston Respublikasida Vazirlar Mahkamasi va vazirliklar o'rtasidagi boshqaruv, muvofiqlashtirish hamda nazorat mexanizmlarining konstitutsiyaviy-huquqiy asoslari tahlil qilingan. Tadqiqotda ijro hokimiyati organlari faoliyatining samaradorligi, davlat boshqaruvida vakolatlarning taqsimlanishi, nazorat mexanizmlarining huquqiy tabiati va zamonaviy konstitutsiyaviy islohotlarning ushbu jarayonlarga ta'siri o'rganilgan. Muallif tomonidan davlat boshqaruvi tizimini takomillashtirishga oid ilmiy taklif va xulosalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: Vazirlar Mahkamasi, vazirliklar, ijro hokimiyati, davlat boshqaruvi, nazorat, muvofiqlashtirish, konstitutsiyaviy mexanizm, ma'muriy islohotlar.

Abstract: This thesis analyzes the constitutional and legal foundations of governance, coordination, and control mechanisms between the Cabinet of Ministers and ministries in the Republic of Uzbekistan. The study examines the efficiency of executive authorities, the distribution of powers in public administration, the legal nature of control mechanisms, and the impact of modern constitutional reforms on these processes. The author develops scientific proposals and conclusions aimed at improving the system of public administration.

Keywords: Cabinet of Ministers, ministries, executive power, public administration, control, coordination, constitutional mechanism, administrative reforms.

Davlat boshqaruvi tizimining samaradorligi ko'p jihatdan ijro hokimiyati organlari faoliyatining o'zaro uyg'unligi va institutsional muvofiqlashtirilganligiga bog'liqdir.

O'zbekiston Respublikasida Vazirlar Mahkamasi ijro hokimiyatining oliy organi sifatida vazirliklar va boshqa markaziy ijro etuvchi organlar faoliyatini boshqaradi, muvofiqlashtiradi hamda nazorat qiladi.

Mavzuning dolzarbligi shundaki, so'nggi yillarda mamlakatda amalga oshirilayotgan ma'muriy va konstitutsiyaviy islohotlar davlat boshqaruvi tizimining samaradorligini oshirish, davlat organlari faoliyatida ochiqlik va javobgarlikni kuchaytirishni talab etmoqda.

Ayniqsa, 2023 yilgi konstitutsiyaviy islohotlardan so'ng "xalqchil davlat boshqaruvi" konsepsiyasining joriy etilishi Vazirlar Mahkamasi va vazirliklar o'rtasidagi boshqaruv mexanizmlarini qayta ko'rib chiqish zaruratini yuzaga keltirdi.

Mazkur masalaning dolzarbligi yana shundaki, amaliyotda ayrim hollarda vazirliklar vakolatlarining takrorlanishi, qarorlar ijrosidagi byurokratik to'siqlar, ijro intizomining sustligi hamda markazlashgan boshqaruvning yuqori darajada saqlanib qolayotgani kuzatilmoqda. Bu esa davlat boshqaruvi samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Shu nuqtai nazardan, Vazirlar Mahkamasi va vazirliklar o'rtasidagi boshqaruv, muvofiqlashtirish va nazorat mexanizmlarini ilmiy-huquqiy jihatdan tadqiq etish muhim ahamiyat kasb etadi.

Tadqiqot muammosi shundan iboratki, amaldagi konstitutsiyaviy va ma'muriy-huquqiy mexanizmlar ijro hokimiyati organlari faoliyatini muvofiqlashtirish uchun yetarli normativ asos yaratgan bo'lsa-da, amaliyotda ularning samaradorligi to'liq ta'minlanmayapti. Xususan, vazirliklar faoliyati ustidan nazoratning zamonaviy raqamli mexanizmlari yetarli darajada shakllanmaganligi, ayrim hollarda vakolatlarning aniq chegaralanmaganligi hamda natijadorlikka asoslangan boshqaruv mexanizmlarining sust rivojlangani davlat boshqaruvida institutsional muammolarni yuzaga keltirmoqda.

Mazkur tezisning maqsadi O'zbekiston Respublikasida Vazirlar Mahkamasi va vazirliklar o'rtasidagi boshqaruv, muvofiqlashtirish hamda nazorat mexanizmlarining konstitutsiyaviy-huquqiy asoslarini tahlil qilish, mavjud muammolarni aniqlash hamda davlat boshqaruvi samaradorligini oshirishga qaratilgan ilmiy takliflarni ishlab chiqishdan iborat.

O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasiga muvofiq, Vazirlar Mahkamasi iqtisodiy, ijtimoiy va ma'muriy-siyosiy sohalarida yagona davlat siyosatini amalga oshiruvchi oliy ijro etuvchi organ hisoblanadi. "O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi to'g'risida"gi Qonunga ko'ra, hukumat vazirliklar faoliyatini muvofiqlashtiradi, ularning faoliyati ustidan nazoratni amalga oshiradi hamda davlat dasturlari ijrosini ta'minlaydi. Mazkur vakolatlar davlat boshqaruvi tizimida markazlashgan boshqaruv modelining mavjudligini ko'rsatadi.

Birinchidan, boshqaruv mexanizmi davlat siyosatini yagona markazdan amalga oshirish imkonini beradi. Vazirlar Mahkamasi vazirliklarning strategik yo'nalishlarini belgilaydi va ularning faoliyatini davlat dasturlari bilan uyg'unlashtiradi. Ayniqsa, iqtisodiy islohotlar, raqamlashtirish va investitsiya siyosati kabi kompleks yo'nalishlarda muvofiqlashtirish mexanizmlarining ahamiyati ortmoqda.

Ikkinchidan, nazorat mexanizmlari davlat boshqaruvi samaradorligini ta'minlashning muhim vositasi hisoblanadi. Hukumat vazirliklar faoliyati ustidan hisobotlarni eshitish, ijro intizomini nazorat qilish, normativ-huquqiy hujjatlar ijrosini monitoring qilish orqali nazoratni amalga oshiradi. So'nggi yillarda elektron hukumat tizimining rivojlanishi nazorat mexanizmlarining raqamli shakllarini joriy etishga xizmat qilmoqda.

Uchinchidan, qiyosiy-huquqiy tahlil shuni ko'rsatadiki, rivojlangan davlatlarda hukumat va vazirliklar o'rtasidagi munosabatlarda natijadorlikka asoslangan boshqaruv modeli ustuvor ahamiyat kasb etmoqda. Germaniyada federal vazirliklarning funksional mustaqilligi yuqori darajada bo'lsa, Fransiyada hukumat

faoliyatini muvofiqlashtirishda Bosh vazir markaziy rol o'ynaydi. Mazkur tajribalar O'zbekistonda ham davlat boshqaruvini takomillashtirish uchun muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

To'rtinchidan, 2023 yilgi konstitutsiyaviy islohotlar davlat organlarining xalq oldidagi javobgarligini kuchaytirishga xizmat qildi. Natijada Vazirlar Mahkamasi va vazirliklar faoliyatida ochiqlik, shaffoflik va samaradorlik prinsiplari ustuvor yo'nalishga aylandi.

Xulosa qilar ekanmiz, fikrimizcha, O'zbekiston Respublikasida Vazirlar Mahkamasi va vazirliklar o'rtasidagi boshqaruv, muvofiqlashtirish hamda nazorat mexanizmlarini yanada takomillashtirish davlat boshqaruvi samaradorligini oshirishning muhim sharti hisoblanadi. Tadqiqot davomida davlat boshqaruvi tizimida vakolatlarni aniq delimitatsiya qilish, raqamli nazorat tizimlarini keng joriy etish, natijadorlikka asoslangan boshqaruv modelini rivojlantirish va parlament hamda jamoatchilik nazoratini kuchaytirish zarurligi asoslab berildi. Mazkur takliflarning amaliyotga joriy etilishi O'zbekistonda demokratik va samarali davlat boshqaruvi tizimini shakllantirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent: “O'zbekiston” nashriyoti, 2023.
2. O'zbekiston Respublikasining “O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi to'g'risida”gi Konstitutsiyaviy Qonuni. – Toshkent, 2024.
3. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. – Toshkent: “O'zbekiston”, 2021.
4. “Konstitutsiyaviy huquq” : darslik / Mualliflar jamoasi. – T. TDYU nashriyoti. 2024.